

Vladimír Donáth : Recenzia E – učebnice : Ošetrovateľstvo v neurológii

Ošetrovateľská problematika neurologických pacientov tvorí veľmi náročnú problematiku nielen z dôvodu, že samotná neurológia je komplikovaný odbor. Náročnosť a výzvu v uvedenej problematike tvorí samotný pacient, ktorý je často imobilný, pri inom neurologickom ochorení psychicky nekludný, alebo má záchvaty, alebo má špecifický typ slabosti vyplývajúci či už z postihnutia mozgu, alebo z nedostatočnosti funkcie nervosvalového aparátu. Nemožno zabudnúť na pacientov, ktorí majú významné bolesti z postihnutia spojivového a pohybového systému vo vzťahu k nervovej sústave.

S rozvojom vedy a techniky sa rozvíja aj neurologická diagnostika. V diagnostike sa využívajú prístroje na počítačovej báze, pri ktorých nejde len o naučené stískanie tlačidiel, ale je potrebné rozumieť rovnako technickej charakteristike ako aj výslednému výstupu, ktorý sa získa z vyšetrenia. Ide o vyšetrenia ako EMG, EEG, evokované potenciály, sonografia a hraničné napr. neurozobrazovacie metodiky.

Práve táto komplikovaná oblasť starostlivosti o neurologického pacienta sa stala výzvou pre vytvorenie monografie. Autorský kolektív tvoria špičkoví slovenskí odborníci, ktorí nielenže majú vlastné medicínske skúsenosti, ale majú za sebou veľmi významné publikácie. Na tejto práci sa dohromady podieľalo 15 autorov, pričom z Ústavu ošetrovateľstva 6 a z Neurologickej kliniky JLF UK a UNM v Martine 9 neurológov rôznych špecializácií.

Prvá kapitola začína podkapitolou *Pomocné vyšetrovacie metódy v neurológii* (Š. Sivák).

Kapitola začína jednoduchšou problematikou ako je natívna skiografia. Vysvetľuje význam patologických zmien. Dopĺňa ju rtg obrázkov lebky a chrbtice. V ďalšom sa vysvetľuje staršia metodika perimyelografia a digitálna subtrakčná angiografia (DSA). V texte je možné sa oboznámiť s indikáciami a aj s kontraindikáciami tohto vyšetrenia. Nasleduje vysvetlenie významu ultrazvukového vyšetrenia v neurológii. Podrobnejšie údaje sú o počítačovej tomografii, ktoré autor doplnil inštruktívnymi obrázkami ako aj o magnetickej rezonancii. Nechýba ani informácia o izotopových metódach. Veľký význam sa kladie na elektrofyziologické vyšetrovacie metódy ako je elektroencefalografia, evokované potenciály. Nezabudlo sa ani na elektromyografiu. Podrobnejšiu informáciu o tomto vyšetrení obsahuje kapitola o neuromuskulárnych ochoreniach. Záver sa venuje problematike likvoru. Priebeh elektroencefalografického vyšetrenia a vyšetrenia evokovanými potenciálmi je možné sledovať cez hypertextový odkaz.

Ďalšiu podkapitolu v prvej kapitole tvorí **Úloha sestry pri vyšetreniach v neurológii** (M. Miertová). Túto časť zrejme posúdi iný recenzent. Napriek tomu si dovoľujem uviesť, že je písaná s nesmiernou skúsenosťou a didakticky na veľmi vysokej úrovni. Veľmi podrobne pozicionuje úlohu sestry vo vzťahu k vyšetreniam a aj k pacientovi. Ide o skvelú inštrukciu s vynikajúcou možnosťou aplikácie v praxi. Problémová úloha a aj autotest umožňujú testovanie získaných vedomostí.

Druhou podkapitolou prvej kapitoly je **Sesterské posúdenie potrieb pacienta v neurológii** (M. Miertová). V tejto časti sa sestra podrobne inštruuje o aktívnom prístupe k pacientovi. V súčasnej dobe sestra nie je len pomocníkom, ale je aktívnym spolupracovníkom. Rozoberá sa návod k získaniu objektívnych informácií o pacientovi. Identifikuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou v zmysle platných regulácií. Okrem iného ide o získanie anamnézy, hodnotenie úrovne vedomia, zreníc, vitálnych funkcií, zmyslového vnímania, kognitívnych funkcií, motorického systému, komunikácie a pod. V podkapitole sú modrou farbou vyznačené odkazy na obrázky, ktoré primerane doplňujú text. Z vlastnej praxe vyzdvihujem hodnotenie rizika vzniku dekubitov, ktoré tvorí špecifický problém u veľkého množstva neurologických pacientov. Podkapitolu uzatvára autotest, úlohy s odkazmi na videoprezentácie a bibliografické odkazy.

Druhá kapitola sa venuje **Kvalitatívnym poruchám vedomia. Kognitívne a behaviorálne poruchy** (Š. Šivák). V úvode špeciálnej medicínskej problematiky sa dôkladne definuje vedomie, vysvetľujú sa pojmy ako vigilita a lucidita. V ďalšej časti sa podrobne osvetľujú základné poruchy vedomia aj s ich etiopatogenezou. Pozornosť sa venuje kognitívnym a behaviorálnym poruchám, pričom sa problematika veľmi detailne rozoberá. Považujem to za veľmi dôležitý aspekt, pretože zo zdravotníckych pracovníkov je sestra pri pacientovi nielen najčastejšie, ale prvá môže spozorovať zmeny v jeho správaní. Veľmi výťažné je zaradenie tabuľky skorých príznakov demencie. Táto je využiteľná v bežnej každodennej praxi. Neurologickí pacienti sú polymorbídni rôznym spôsobom, preto je náležité zaoberať sa aj problematikou vybraných demencií. Podkapitolu uzatvára autotest.

Podkapitola **Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s delíriom** (M. Tomagová) sa zaoberá prevenciou vzniku delíria, posudzovaním stavu pacienta. V tejto časti sa uvádza inštruktívne hodnotenie psychického stavu. Dôležitá je pozornosť o vzťahu s rodinou, pretože v nemocničnom prostredí, obzvlášť v čase návštev príbuzných, kedy slúži veľmi obmedzený počet lekárov, je to práve sestra, ktorá musí ako prvá komunikovať s rodinou.

Ďalšou podkapitolou je **Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s demenciou**

(M.Tomagová). Podkapitola má istým spôsobom štandardné rozvrstvenie, ktoré tvorí šablónu viacerých podkapitol. Ide o problematiku sebaopatery, výživy, vyprázdňovania, spánku, istoty a bezpečia, bolesti, komunikácie, kognície aktivizácie, duchovných potrieb a rodiny. Pre komunikáciu s pacientmi s demenciou sa odporúčajú praktické odporúčania. Veľmi užitočná je možnosť preklikávania na príklady cvičení pacientov s demenciou, ktoré sa používajú pri kognitívnej rehabilitácii, ako aj na cvičenie koncentrácie pozornosti a slovnej zásoby. Text umožňuje komunikáciu s odkazmi.

Tretia kapitola sa zaoberá **Kvantitatívnymi poruchami vedomia a komatóznymi stavmi**

(Š.Sivák). Znovu platí, že sestra je k pacientovi najbližšie. Preto je veľmi dôležité poznať možnosti zhodnotenia kvantitatívnej poruchy vedomia, ktoré autor v uvádza špeciálnej časti. V texte je aj praktický návod vyhodnotenia určenia úrovne a rozsahu postihnutia mozgu s inštruktívnymi obrázkami. V súčasnej dobe, špeciálne s ohľadom na možnosť odberu kadaverózných orgánov, je správne, ak sestry majú vedomosti a kritériách mozgovej smrti.

Podkapitola **Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s perzistujúcim vegetatívnym stavom**

(M.Miertová, E.Ovšonková) má klasickú štruktúru. Obsahuje informácie o vedomí, dýchaní, pohybovej aktivite, spánku a odpočinku, výžive, hygiene, vyprázdňovaní, spánku, atď. Za osobitne dôležitú považujem inštrukciu a preventívnych opatreniach v boji proti dekubitom, ktorá sa uvádza v časti o hygiene. Je len samozrejmé, že pacient s perzistujúcim vegetatívnym stavom je plne závislý od zdravotníckeho personálu, čo z pohľadu recenzenta znamená, že všetky údaje v texte sú nevyhnutné pre praktickú aplikáciu. Veľmi komplikovaný je kontakt s rodinou, ale tu už je potrebný asi aj psychológ.

Štvrtá kapitola Nervosvalové ochorenia (M.Turčanová-Koprušáková) je veľmi podrobne

spracovaná. Autorka podľa lokalizácie lézie rozdelila tieto ochorenia do 3 základných skupín:

1. ochorenia svalstva,
2. ochorenia nervovosvalového spojenia,
3. ochorenia periférneho motoneurónu a periférnych nervov.

Ďalšie členenie uskutočnila podľa etiopatogenézy.

Rozdelenie ochorenia svalov je veľmi komplikované. Tu sa ukázala výhoda E – knihy, keď na ľavej strane monitora je permanentne umiestnený obsah, ktorý umožňuje „rozklikávanie“ do detailov ochorení a návrat späť. Takto je možno študovať jednotlivé typy myopatií. Podobné

možnosti poskytuje študovanie ochorení nervosvalového spojenia a ochorenia motoneurónu a periférnych nervov.

Technicky zvláštnym sa javí systém, že pri kliknutí na *Mysthenia gravis* sa objaví text charakterizujúci toto ochorenie a epidemiológia. Ďalšie „okienko“ je epidemiológia s tým istým textom. Obdobná situácia sa objavuje aj pri Lambert-Eatonovom syndróme a amyotrofickej laterálnej skleróze.

Nervovosvalové ochorenia tvoria odborne ťažkú časť neurológie, ktorú autorka skutočne podrobne spracovala a celkovo patrí k najrozsiahlejším kapitolám.

Možno len nedopatrením pri „kliknutí“ na kapitolu Ochorenia motoneurónu a periférnych nervov chýba nadpis, čo pri toľkých údajoch môže čitateľa popliesť. Podobná situácia je v časti Ochorenie periférnych nervov.

Súčasťou štvrtej kapitoly je časť, ktorá sa venuje ***Elektromyografii a transkraniálnej magnetickej stimulácii*** (M. Turčanová-Koprušáková). V kapitole autorka vysvetľuje význam, zameranie a klinické použitie tejto neurofyziologickej metodiky. Vysvetľuje význam kondukčných štúdií s odkazmi na farebné inštruktívne obrázky. Podobne aj popis ihlovej elektromyografie dopĺňujú farebné fotografie, ktoré umožnia predstavu o vyšetrovacej metodike. V opise vyšetrenia transkraniálnou magneticou stimuláciou autorka vysvetľuje princíp vyšetrenia, prístrojové zariadenie, typy vyšetrení a umiestnenie cievky ako aj jednotlivé parametre. Táto metodika v súčasnosti nie je štandardnou výbavou vo väčšine elektromyografických laboratórií, a preto ani všetci elektromyografisti ju rutinne nepoužívajú. Z tohto dôvodu informácia, ktorá sa čitateľovi poskytuje je veľmi dôležitá, aby skutočne získal solídny prehľad.

V podkapitole ***Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s nervosvalovými ochoreniami*** (M. Miertová, E. Ovšonková) sa rozoberajú možnosti udržať funkčnú kapacitu pacientov, spomalenia procesu progresie ochorenia, udržania sebestačnosti pacientov v maximálnej možnej miere, poskytovania psychosociálnej pomoci, s cieľom udržať optimálnu kvalitu života pacientov a ich rodín. Podrobnejšie sa vysvetľuje ošetrovateľská starostlivosť o pacientov s myopatiou so zameraním na pohybovú aktivitu, sebaopateru, dýchanie, spánok a odpočinok, vyprázdňovanie, psychosociálne problémy a komplikácie. V texte sú možnosti preklikávania na inštruktívne obrázkové návody správnych cvičení. Obdobná štruktúra textu sa uvádza v časti ošetrovateľskej starostlivosti o pacientov s *myasthenia gravis* a s amyotrofickou laterálnou sklerózou, ktorá patrí snáď k najtristnejším neurologickým diagnózam. Veľmi správne je táto problematika doplnená kazuistikou, ktorá približuje špecifickosť ochorenia, ako aj príklad citlivých vzťahov.

Piata kapitola sa zaoberá *Cerebrovaskulárnymi ochoreniami* (V.Nosál). V úvode autor upozorňuje, že cerebrovaskulárne ochorenia predstavujú jeden z najvážnejších zdravotných ako aj socioekonomických problémov dnešnej spoločnosti. Ako prvé sa rozoberajú ischemické náhle cievne mozgové príhody. Čitateľ môže nájsť informácie o ich patofyziológii, mechanizme vzniku, epidemiológii, etiopatogenéze, rizikových faktoroch, klinickom obraze, terapii a diagnostike. Text dopĺňajú inštruktívne obrázky a tabuľky. Podobnú šablónu má aj text o hemoragických NCPM. Ďalšiu časť tvorí subarachnoidálne krvácanie a trombóza mozgových žíl a splavov. Z technického hľadiska je znova pozoruhodné, že keď sa klikne na Subarachnoidálne krvácanie z anueryzmy, hneď sa otvorí epidemiológia a ďalšie „okienko“ je epidemiológia s tým istým textom. Celý text veľmi vhodne dopĺňa video s ultrazvukovým vyšetrením magistrálnych ciev.

Podkapitolu piatej kapitoly tvorí *Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s cievnu mozgovou príhodou* (M. Lepiešová). V úvode sa veľmi správne pripomína, že v posledných rokoch došlo k výraznej transformácii manažmentu ošetrovateľskej starostlivosti o pacienta s CMP pod vplyvom nových technológií a postupov používaných v rámci prevencie, diagnostiky i liečby tohto ochorenia, ako aj implementácie klinických odporúčaných postupov v klinickej praxi. Po pomerne obširnom rozpracovaní problematiky klinického obrazu o primárnej a sekundárnej prevencii sa možno dostať k manažmentu akútnej starostlivosti. Vzhľadom k veľkému objemu pacientov tohto ochorenia najmä v nemocničnej starostlivosti, ide o nesmierne významnú časť informácie. Veľmi správne sa pripomína úloha sestier ako členov interdisciplinárneho tímu, ktoré sú v akútnej fáze ochorenia zodpovedné najmä za bezpečnosť pacienta a intenzívne kontinuálne monitorovanie jeho stavu. Autorka podrobne špecifikuje oblasti priameho pôsobenia ošetrovateľského procesu. Ide o vysoko významnú inštrukciu do každodennej praxi. Prínosom textu je aktuálnosť a aj skutočnosť, že nie vo všetkých pracoviskách sa tieto postupy dodržujú. Preto uvedené informácie môžu slúžiť ako veľmi presné a inštruktívne odporúčenia.

Ako som už vyššie uviedol, vývoj v aktívnom prístupe v diagnostike a liečbe cievnych mozgových príhod sa za ostatné roky výrazne posunul. Z tohto dôvodu je veľmi prínosná inštrukcia o manažmente ošetrovateľskej starostlivosti pri špecifickej liečbe CMP.

Šiesta kapitola sa zaoberá *Bolestivými stavmi* (N.Jankovičová). Po úvodnej časti s informáciou o fyziológii a poruchách bolesti, sa autorka zaoberá bolesťami pri jednotlivých neurologických ochorenia a aj o samostatných klinických jednotkách. Čitateľ získa koncíznu informáciu o bolestivých stavoch v oblasti hlavy a tváre, akútnej bolesti hlavy

pri cerebrovaskulárnych ochoreniach, bolesti hlavy pri nádorových ochoreniach, bolesti hlavy pri infekciách nervového systému, kraniálnych neuralgiách, bolestiach chrbtice, úžinových syndrómoch, komplexnom regionálnom bolestivom syndróme a o terapii bolestivých stavov. Užitočným doplnením tejto časti by mohol byť odkaz s prekliknutím na problematiku migrény, ktorá je spracovaná v ôsmej kapitole, tým viac, že podkapitola ošetrovateľskej starostlivosti rozoberá túto problematiku.

Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s bolesťou hlavy (R.Kurucová) rieši pozíciu sestry v problematike bolestivých stavov špeciálne s bolesťami hlavy. Zaoberá sa informáciami o migréne, čo je v niektorých aspektoch duplicitou ôsmej kapitoly. V ošetrovateľskej časti podkapitoly sa uvádzajú priamo inštrukcie pre samotný ošetrovateľský proces.

Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s bolesťou osového aparátu (R. Kurucová) je ďalším doplnkom kapitoly. Začiatok textu tvoria klinické poznámky. Prínosná je informácia o psychickej problematike, pretože táto často komplikuje priebeh vertebrogénnych ochorení. Samotná ošetrovateľská starostlivosť prináša komplexný pohľad na správne postupy ošetrovateľského procesu. Text dopĺňa kazuistika.

Siedma kapitola rozoberá problematiku **Extrapiramídových ochorení a Poruchy pohybu (M. Grofik)**. Po úvodnej časti autor rozdelil problematiku na hypokinetické a hyperkinetické syndrómy. Po rozkliknutí sa v hyperkinetických syndrómoch detailne rozoberá Parkinsonova choroba. Text dopĺňujú odkazy na inštruktívne ilustrácie.

Poznámka z technického hľadiska: v ľavom stĺpci sa Parkinsonova choroba nerozklikne až „úvod“. V hyperkinetických syndrómoch autor vysvetľuje tremor, dystóniu, myoklonus, tiky, choreu a syndróm nepokojných nôh. Text je veľmi dobre komponovaný, pretože tieto motoricky komplikované stavy explicitne približuje.

Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s Parkinsonovou chorobou (J.Nemcová) obsahuje klasickú šablónu ošetrovateľského procesu. Vskutku mimoriadne detailne rieši odborne náročnú problematiku, keďže toto ochorenie je multisymptomatické. Autorka rozoberá sebaopateru, výživu, vyprázdňovanie, spánok a odpočinok, bolesť, istotu a bezpečie, komunikáciu, manažment farmakoterapie, psychosociálne problémy, kogníciu, poruchy správania, sexuálne potreby, rodinu a úlohu sestry v starostlivosti o pacienta. Prekliknutie na <http://periodika.osu.cz/cejnm/dok/2014-02/2-miertova-et-al-sk.pdf> umožní štúdium veľmi zaujímavého materiálu o sebaopatere pacientov s Parkinsonovou chorobou.

Záchvatové ochorenie a epilepsia (B.Hofericová) rieši ôsma kapitola. V medicínskej časti

čitateľ nájde informácie o epidemiológii, etiológii, klasifikácii, diagnostike, prvej pomoci pri záchvate, epileptickom statuse, liečbe a o špeciálnej problematike ženy s epilepsiou. V časti o diagnostike autorka prináša podrobnú informáciu o elektroencefalografii. Ďalšia časť kapitoly sa venuje iným záchvatovým stavom ako synkope, tetanickému syndrómu, poruchám spánku, tranzitórnemu ischemickému ataku a tranzitórnej globálnej amnézii. Špeciálnu pozornosť si zasluhuje problematika psychogénne podmienených neepileptických záchvatov. Súčasťou problematiky je aj informácia o bolestiach hlavy. Autorka vysvetľuje rozdiel medzi primárnymi a sekundárnymi. V časti o primárnych bolestiach hlavy okrem migrény sa zaoberá aj tenznou bolesťou hlavy a cluster headache.

V podkapitole ***Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s epilepsiou*** (M. Tomagová, M. Miertová) sa rieši problematika posudzovania pacienta s epileptickým záchvatom. Autorky prinášajú podrobnú inštrukciu ošetrovateľskej starostlivosti o pacienta s epileptickým záchvatom. Ide o dôležitú časť, pretože skúsenosť učí, že práve v tejto problematike sa v bežnej klinickej praxi často robia chyby. Z toho dôvodu je veľmi dôležité poznať postupy pri poskytovaní prvej pomoci. Text dopĺňajú dve kazuistiky.

Deviata kapitola sa zaoberá ***Autoimunitnými a zápalovými ochoreniami centrálného nervového systému***. (E. Kantorová). Kapitola prináša podrobné informácie o sclerosis multiplex a o iných infekčných ochoreniach mozgu. Vysvetľuje sa epidemiológia, etiológia, klinický obraz, diagnostika a liečba.

Podkapitola sa venuje ***Ošetrovateľskej starostlivosti o pacienta s roztrúsenou sklerózou mozgu – miechovou*** (M. Miertová, M. Tomagová). Ide o ochorenie, ktoré v našich podmienkach nie je zriedkavé. Aj keď starostlivosť o týchto pacientov sa fokusuje do špeciálnych centier, veľmi podrobné spracovanie ošetrovateľského procesu je vysoko prínosné. Ide o problematiku pohybovej aktivity, sebaopatery, spánku a odpočinku, porúch vyprázdňovania močového mechúra, bolesti, istoty a bezpečia, únavy, kognície, komunikácie, rodiny a prevencia. Text dopĺňujú kazuistiky.

Poslednou **desiatou kapitolou** je problematika ***Detkých neurologických pacientov*** (M. Cuninková). Kapitola sa zaoberá detskou mozgovou obrnou, bolesťami hlavy u detí, migrénou, variantmi migrény, periodickými syndrómami v detstve, tenznými bolesťami hlavy, epilepsiou u detí, traumatickým poškodením CNS a neuropsychiatrickými ochoreniami.

Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s detskou mozgovou obrnou (A. Ovšonková)

približuje výživu, orálnu hygienu, dýchanie, vyprázdňovanie, kožné problémy, istotu a bezpečie, bolesť, podporu fyzickej mobility, rodinu a psychosociálne problémy detí s DMO. Podkapitola je profesionálne spracovaná, pričom vidno, že autorka má množstvo vlastných skúseností.

Záver recenzie a odporúčenie :

Aj keď v dnešnej dobe veľa ľudí dáva prednosť tzv. „hard copy“ materiálom, podľa môjho názoru budúcnosť, flexibilita a rozmanitosť spočíva v E- knihách.

Recenzovaný študijný materiál je interaktívny, umožňuje „preklikávanie“ do odkazov, do literárnych zdrojov a spája jednotlivé kapitoly. Za najväčšiu výhodu považujem interaktívnosť, kedy si užívateľ môže overiť svoje vedomosti. Celý systém E- knihy je „user friendly“. Práca s materiálom nevyžaduje špičkové užívateľské znalosti.

Predkladaná E - kniha je logicky a uniformne štruktúrovaná. Každá špeciálna kapitola má autorov, ktorí sú príslušní špecialisti – neurológovia. Napriek tomu, že kapitoly písali rôzni autori, systém konečného spracovania a výstupný štýl pôsobia veľmi celistvo a kompaktno. Text publikácie je veľmi dobre organizovaný a jednotlivé kapitoly sú písané vysoko inštruktívne. Množstvo z nich je obohatené špecifickými úlohami, kazuistikami, obrázkami a tabuľkami. Každú kapitolu uzatvárajú bibliografické odkazy.

Na konci každej kapitoly je autodidaktický test. Všetky autodidaktické testy sú veľmi dobre zostavené a nesprávne odpovede dobre vyznačené s odkazom na správnu odpoveď.

Z pozície recenzenta mám niekoľko formálnych poznámok:

1/ V kapitole o elektrofyziologických vyšetreniach by bol vhodný link na EMG vyšetrenie a transkraniálnou magnetickou stimuláciou, podobne, ako sa to realizovalo s EEG vyšetrením.

2/ V kapitole bolestivé stavy by som ako užitočné doplnenie tejto časti považoval odkaz s prekliknutím na problematiku migrény, ktorá je spracovaná v ôsmej kapitole, tým viac, že podkapitola ošetrovateľskej starostlivosti túto problematiku rozoberá.

3/ Z technického hľadiska sa v ľavom stĺpci Parkinsonova choroba nerozklikne, rozklikne sa až „úvod“.

4/ V časti Subarachnoidálne krvácanie by bolo vhodné pod týmto nadpisom uviesť krátku charakteristiku, pretože sa rovno „rozklikne“ epidemiológia. Pri „kliknutí“ na epidemiológiu text ostáva nezmenený.

5/ Možno len nedopatrením pri „kliknutí“ na kapitolu Ochorenia motoneurónu a periférnych nervov chýba podnadpis, čo pri toľkých údajoch môže čitateľa poplietť. Podobná situácia je v časti Ochorenie periférnych nervov.

Publikáciu považujem za prínos nielen pre skúsených, ktorí môžu konfrontovať svoje skúsenosti a vedomosti, ale aj pre tých, ktorí nemajú vo svojej dennej praxi veľký počet pacientov s neurologickou problematikou. Texty prinášajú významnú inštrukciu do každodennej praxi. Prínosom je aktuálnosť a aj skutočnosť, že nie vo všetkých pracoviskách sa tieto postupy dodržia. Preto uvedené informácie môžu slúžiť ako veľmi presné a inštruktívne odporúčenia a štúdiom je možno získať praktické vodítko pre porozumenie a riešenie tejto špecifickej medicínskej oblasti. Zastávam názor, že v slovenskom písomníctve ide v súčasnosti o najrozsiahlejšiu publikáciu, ktorá prináša najkoncíznejšie informácie o ošetrovateľských procesoch v neurológii.

Záverom možno publikáciu odporučiť, pretože je starostlivo pripravená a svojím aktuálnym zameraním sa určite stane vyhľadávaným zdrojom informácií.

Banská Bystrica 8. 12. 2014

Doc. MUDr. Vladimír Donáth, CSc

II. Neurologická klinika SZU

FNsP F.D. Roosevelta

Nám. L. Svobody 1

97517 Banská Bystrica

Slovenská republika

